

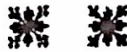
תבונה

מאסף

לעניני היהדות, פלפולי אורייתא
וחכמת מוסר התורה.

בערך ע"י ישראל זיסל דווארעץ החוביק קאמיי

מחיר החוברת 6 מרק גרמנים

קאריסה לכתבים וכספים: Rabias I. Z. Dvoréas

m. Komaij Aps., Rokiskis (Lietuve)

"Pinskiny „Touno“

עבודת קבנת רחוב זקנת 18.

שאלה להלכה למעשה.

על ארות הדבר המצוי מאד בארצנו שיהודי נושא עכו"ם עסיי חוקי ומדינה היינו אצל שופט השלום ואח"כ חמץ הזעל לגיירה ור' עשות נשואין על פי דת משת וישראל.

הנהגה לכאורה פשוט הוא הדבר שאין מקבלין אותה שהרי משנה מפורשת היא ביבמות כ"ד ע"ב הנטען וכי על הנכרית ונתגיירה הרי זה לא יכנוס וכן נפסק הדין בעה"ז סימן י"א סעיף ה' ואפילו הגירות עצמה בכה"ג כבר נפסק הדין ביו"ד סימן רס"ח סעיף י"ב גר שגא להתגייר בודקין אותו וכי שמא עיניו נתן באשה יהודית ואם אשה היא שמא עיניה נתנה בבחורי ישראל עכ"ל והכא הלא ידעינן בברור שכל ענין הגירות הוא בשביל זה. ועוד אחרת הרי לכל העדות צריך הוא לקבלת מצות כל התורה וש"ס ערוכה היא בבכורות דף ל' ע"ב עכו"ם שגא לקבל דברי תורה הוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי בריי אומר אפילו דקדוק אחד מדברי סופרים ע"כ ובמדינה זו רובם הם מחללי שבת ר"ל וכתחילה אינם מקבלים עליהם עול כל התורה מפני שהרבה דברים כבר מחשב להם להיחר.

אבל אחרי שדבר זה שכיח הוא ביותר במדינה זו שהפנים והבנות הולכים לבית הספר ביהוד והדבר נוגע לחלק גדול מאחינו בני ישראל על כן אמרתי להציע הדבר לפני רבותינו אשר מייניהם אנו שותים אולי ימצאו איזה דרך לבל ידחו אלו הנדחים.

דרהנה שם ביבמות אמרינן דאם כנס לא יוציא גם אמרינן שם בגמרא הלכה כדברי האומר כול"ם גרים הם ורק משום עקשות מה ולוות שפתים מרחיקים אותם ומסקינן שם ביו"ד ס"י רס"ח סעיף י"ב שאם מל' וטבל הרי זר' גר אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר ובנידון דידן אחרי שעל פי חוקי הממשלה אי אפשר לו להוציאה אולי נדון זאת כדעבד וכמו אם כנס דידן מצידין אותה מירו ומוטב שיאכלו בשר תמותות שהוטות משיאכלו בשר תמותות גבילות. והרי כל עיקרו של דבר הוא משום קנס והכא אם נקנוס אותו יהי עמה באיסור כל ימי חייו.

הנה בענין אם קונסין אורנו במקום שידעינן שעל ידי הקנס לא נחירנו למוטב ועוד יוסיף חטא על חטאתו מחלוקת היא בין הרמ"א ורמ"ו ביר"ד סימן של"ד סעיף א' דהרמ"א כתב ומנדין למי שהוא חייב גדי אפילו יש ר"חש שעייז יצא דתרבות רעה והט"ו שם חולק עליו ועיין בהמדת שלמה על צבן העור שכתב ממורש דהיכא דאיכא חשש שיצא ל"תרבות רעה מותר לגרסאז וגם היכא שמפורש והכל יודעים דליכא חששא משום לזות שפתים עייש ועיין עוד בתשובת רע"א סימן קכ"א במה שעוסק בדין זה.

(ה ש כ י ב א.)

שמואל ילוב

(רב פסיקתי (אמריקא))

בגידה בחלה ובהדלקת הנר כמו שמבואר בנ"ס גרים והיא חנוכה שמקבלת עליה וקבלת המזות הם קודם טבילה, אפשר לדון בזה אולי לקבל אותן גם לכתחילה:

והא דר"ה הרב השאל לדון דהם כעכו"ם ופני שלא קבלו עליהם כל התורה דהם סוברים דזה היתר. לדעתו אין עכוב בזה דדוקא אם נושירים הם בעת הקבלה שמתנה בפירוש שאין מקבל עליו זה נקרא עכו"ם שצא לקבל חוץ ונדבר אחד שאין מקבלין אותן אבל אם הוא מקבל עליו הכל ואין משייר בקבלתו הרי הקבלה היתה בשלמותה שהעיקר היא קבלת המזות והוא קבל הכל ולא נושיר וחוז' בכל מקום שיר דוקא.

בן ציון גאטעלעוויץ
החוביק שאדאווא.

סימן ט"ז

בענין בטול ברוב.

ג.

והנה במדכי פרק הארוע והלחיים בחולין מקשה בהא! דשכנת זרע של זב דמטמא במשא לפי שאי אפשר בלא לחלוחי זיבה וכה"ג אמרינן נפי מלות חלילה ביצמות יצמה שרקקה דם חלילתה כשרה לפי שאי אפשר בלי לחלוחי רוק ואמאי לא נטיל הזיבה בהשכנת זרע וכן אמאי לא נטיל הרוק בהדם וחידש המדכי מהאי קושיא דכל היכא שצא בתערובות לא נטיל ברוב וע"י במל"מ ב"ה מטמאי מו"מ פ"א הלי"ד דהעיר בקושימו מהא דש"ז דזב דמייירי לנכין טומאת משא דאלו למגע הרי עמא משום הש"י ואלו למשא לא שייך ביעול וכדאמרינן פ"ג בכורות דנבלה נטלה בשחיטה ואמר ר' חייל יבור מלעמא נמגע אבל מטמא במשא משום דטומאה כמאן דאיתא וכן ביצמה שרקקה דם מתרי נהכי דהא סוף סוף רקקה דם יע"ש.

ואנה באמת נראה ליישב קושיית המדכי מיצמה שרקקה דם דלא שייך בזה בטול הרוק בהדם משום דענין בטול לא שייך רק היכא שהדין הוא בהדבר המאכל בזה שייך לומר דהדין בטל להמנעל אבל ברקיקה דהדין רק בהפעולה של הרקיקה והרוק הוא רק כתמי אל הדבר ולא שייך לנטל דין של הרוק רק לנטל דין של הרקיקה והרי בהרקיקה לא שייך לנמייר ביעול. ויש שהעיר מסבא זאת נמס' כדה כ"ז דאיתא שם דמודה ר"ש בשליא דלמו עמאה לידה משום דכתיב כי תזריע וילדה אפילו לא ילדה אלא כעין שהזריע עמאה לידה ולבאורה לפי דברינו לנואי מנעי קרא ע"ז תיפוק ל"י משום הלידה דלא שייך בזה ענין בטול וכנוו בהרקיקה שאמרנו דהתם נמי עיקר דינא הוא בהלידה.

והנה לפי מה שכתבנו בנסוד הדבר דנטול ברוב דהוא משום הולכין אחר הרוב והוא מיעין הכרעה של הרוב על המיעוט משום דאם לא תכריע את הרוב על המועט יהי' הכרעה מן המיעוט על הרוב ונמקום דאף אם לא תנטל המיעוט להרוב הרוב ג"כ לא

מבשרת שייך תנאי לשניה היבט דכתיבה התורה שצריך לשמור (רק) ארבע
 עבודות של קרנן ויורכבות ושתיהן יחד ושייך בהן כונה ולשמה) ולזה
 מזה החתיכה בעלם שייך בה תנאי כונה והעונה להיות ניוול שייך בה
 תנאי לשמה.

והנה במחלוקת ר' יהודה ור' יוסי נווילת כוהי ע"ב איירי בעיר שאין
 בה רופא ישראל ואי אפשר לעשות העונה כתיקונה ע"י שלימות וע"י כונה
 ואנו דנין אם יותר טוב שינוול כוהי מללא למוול כלל עד שזמון רופא ישראל
 והנה אם היתה צריכה נווילת לשמה ושלח לשמה פסולה צודאי לא ייוול כוהי,
 וכן אם היתה יונה התכלית היינו חתיכה הערלה בעלם - חיובית בכל
 יום ויום כמו מזה הוכשרה להיות ניוול ג"כ לא ייוול כוהי כיון דנווילת
 התכלית צריכה כונה וכוהי לאו צר כונה הוא אף דחסרון כונה אינו פוסל
 אבל אינו יולא בה וע"י נווילת כוהי אינו מוקיים העונה הזאת אבל מוכיון
 דלא מנינו נווילת צריכה לשמה, ונפל מונע הראשון וגם מזה התכלית
 אינה חיובית בכל יום רק עד יום וזמנו ונפל גם מונע השני כי מוטב שינוול
 כוהי ויקיים מזה הוכשרה שנוצר עליה בכל יום אף שע"ז לא יקיים מזה
 התכלית שזמנה עד יום וזמנו, ולהכי אמר רבי יוסי היכן מנינו נווילת מין
 התורה לשמה נגד מונע הראשון אלא מול והולך (הניסול) עד שתלך נשמתו
 שרק אז עובר על העונה הזאת (ופשוט שמילת כוהי אינו עובר על העונה
 דהא אין לו ערלה רק שלא קיים אותה) ונפל מונע השני ודו"ק.

שמואל אביגדור סיבלון
 חוש"ק מלוציאן

תשיבה בהלכה

סימן כ.

בתבונה סימן י"ג בשאלה להלכה למעשה נוהרג דסירקחי והנה ת"ל
 שהשבתו על השאלה הזאת בעת היותו באמריקה נאצתיק אות בלות ויה
 שמונה צדי ויכבד ואף שקנה דברי הן כדברי הרב כותב השאלה אך
 אין שני חכמים כותבים בסגנון אחד.
 העתקה ויתשובה הג':

י"ס ד' וירא טו חסון תרנח נויארק.

כבוד ידידי ה"ה הרב הג' וכו' נוהרג חיים דוד צנרך ג"י!

וכתבו עם שאלתו הופיעו בציה הרב הגאון ר' יעקב יאסעף ג"י
 'כעת זל) והנה בחצר שאנו עתה הונחל לביתו על כל עסקיו שאנו המו"ץ
 בביתו ע"ב יוסר לידי לעיין, והנה עיינתו בזה. והנה שאלתו שאלת חכם
 חזי תשובה ולעג"ד להעיר בזה. לפי יסוד הגנו' שעיקר הטעם דלכתחלה לא תנשא

הוא מפני הסר מונך עקשות פה. והנה תוס' כתבו שם להדיא שבהגרות
אין חשש כלל והנה גר גימור כמו דאיתא בתוס' שם ד"ה אי הכי וכו' וכן
מוכח בגמ' ועיקר החשש דלכתחלה הוא נושא. הסר מונך עקשות פה.

והנה רש"י כתב שם במהק לשונו דאית' לאחזקי לקלא וזה לא שייך
רק בדבר שהיה רק קלא צעלונא דזה לא היה בודאי. להעולם ע"כ אסור
להחזיק על עצמו לעשות לודאי. ויהיה עתה לשיחה צפי הנריות בחורת ודאי
אבל צעובדא דידן שלא היה רק קלא וכל העולם כולו יודעין לודאי ע"כ אפילו
אם לא ישא אותה עתה ויפריש עצמו מאמה ג"כ יהיה לודאי צעוי העולם
ואינו מוחזיק על עצמו אם תשאר אללו ביותר לודאי ויש' בזה ויפריש עצמו
מומחה ולא ישא אותה בד"ת כי כבר מפורסם לודאי בזה שגשא אותה
בקארט ע"כ אין לנו לחקר אם זה נקרא בדעענד אפילו אם היה אופן שלא
היה בדעענד וכו"ו הטעם דהסר מונך וכו' לא שייך בזה כיון דכבר מפורסם
לודאי. ואף שאפשר לא פלוג אך לענ"ד דאין לנו לומר מעצמנו לא פלוג
היבא. שלא מצינו בחז"ל בעצמם ובפרט באיסור קלא שרק לכתחלה אסור ע"כ
הדיון נוטה ונוד זה הסברא להיתר (ולא ראיתי בחמדה שלמה כי אין ת"י
זה הספר ות"ל שבגמתי אז לדעתו הגדולה) ולכאורה יש לסתור זה
הסברא מהגיווקי יוסף שם דכתב דאפילו צעל בודאי דאין מוצאין בדעענד
אם נשאה מידו א"כ אדרבא עושה זאת לאפילו לרבותא לענין דעענד א"כ
נוכח"כ דאסור לכתחלה אפילו בודאי א"כ לכאורה נסתר זאת ההיתר. אך
לענ"ד אין סתירה כלל מזה דהגמון' ויירי דהידועה דצעל בודאי הוא עפ"י
עדים אבל לא צפרסום בזה באומת רבותא להקל בדעענד ופשיטא דאסור
לכתחלה אבל באופן פרסום כנדון דידן לא שייך כלל הסר מונך וגו' שבלא"ה
מופורסם ולא יתחזק ביותר. ואין לדחות שאם לא ישא ישתכח הדבר ועי'ל
שישא זכור תמיד זאת זה אין לנו לומר מעצמו דמורש' וישמע שיחזיק הקלא
דקודם, שקודם היה רק ספק צעוי האנשים (דאף אם היו עדים כמו דברי
הגמון' מכו"ו לאו כ"ע יודעים ומהעדים) ועכשיו יהיה הוכחה ואומת צעוי
האנשים אבל היבא שגם קודם היה ודאי צעוי האנשים לא מיישקן צמה
שהי' זכור תמיד.

ולענ"ד ראיה לזה מדוד שהיה מוחזק בזה שצ"כ אף שצוה יהיה
תמיד שיחה עליו אלא מוכח שהיבא שבלא"ה נתפרסם לודאי בזה לא שייך
הטעם דהסר מונך וגו' וצוה נסתר קושית כתר"ה מרז מרי בר רחל האיך
נשאר רחל שהיא בתה דשמואל אבל איסור גורא עלי' דישאר לזות שפתים אבל
לפי זה ניחא דהיה מפורסם אך בלא"ה יפה תירץ בתר"ה דהתם אנוסה היתה
ועל איסור גורא לא שייך לעו דהיה נכרי קודם.

נחזור, דלענ"ד היתר נכון דהיבא שמופורסם לא שייך הסברא דהסר
מונך. וכו' (אחר שהעליתי זאת הראני אחד ונחנורה בספר שו"ת להגאון
ר' חיים זאנצער זצ"ל שהעלה ג"כ בדבריניו).

וכן יש להיתר מוטעם דנקרא דעענד אף שקדושין בקארט לא נקרא
כלל בדעענד דעענד ועוד בנכרית לא תפסו קדושין אבל זה כלל בהפוסקים
דשעת הדחק בדעענד דווי ואין לך שעה הדחק גדולה וכוו כיון דהיא יכולה

לעכבו ע"י קארט שלא ישא אחרת. ויעיי' בתום' כתובות דף י"ד ע"א
 בתורה' חדא הא וכו' בסוף דנריהם שם דכיון דלא יכול לישא לא בת ישראל
 ולא ממזרת הוה כדיעבד דו"ק שם ע"כ בגידן דיקן נמי כיון דיכול לבא לידי
 החק רב אם ישא אחרת אין לך שעת הדחק גדולה מזו ועוד מטעם שהעיר
 כתר"ה מטעם מוטב וכו' בודאי זה הערה נכונה ועיין בספר משיב דבר
 להגאון הנצי"ב ז"ל בחלק שני סימן מ"ד לענין. להתיר לאשה לטבול ביום
 שמיני ביום שאם לא, לא תטבול כלל ואין מחליט בזה לא לאיסור ולא להיתר
 ע"כ זה סניף גדול. וכן יעיי' בח"ס ציו"ד בסוף סימן מ"ב שמדד להיתר
 בזה אף שחולק על הט"ז בסו' של"ד מ"מ צענין זה פוסק דמוטב וכו' אך
 יעיי' בח"ס זאה"ע בחלק א' סימן ל"ו החליט להיפך דאין אומרים לאדם
 חטא באיסור קל כדי שינצל מאיסור חמור. ועוד כיון דהרב מסדר קדושין
 ומייחד עדים אין אומרים לו חטא שזכה חבירו א"כ לפי"ז נופל גם הצירוף
 הנ"ל דמוטב וכו' אך יעיי' בגוב"י לענין מינקת מופקרת שהעיר בהפירוש
 דהרמ"א פירוש אחר דאינו מתיר בשביל מוטב וכו' וטענת הגוב"י מפני
 שאין אומרים לאדם חטא בשביל שזכה חבירו ע"כ מפרש פי' אחר בהרמ"א
 דסובר הרמ"א דזה שזכה חבירו נקרא שעת הדחק ובה יש לסמוך על
 המתירין (כדאיתא בגיטין דף י"ט ובש"מ כדאי היחיד לסמוך בשעת הדחק
 באיסור דרבנן) אבל אם לא הי' דעת מתירים כלל לא הי' מתיר בשביל שאין
 אומרים לאדם חטא בשביל שזכה חבירו אבל זולת זאת הסברא הי' מותרת
 בשביל מוטב וכו' אף שהיא פושעת א"כ מוכח דלהציל פושעים גופא יכולים
 להתיר איסור קל כדי שינצל מאיסור חמור ואף לסייעם דהיינו לסדר קדושין
 ולייחד עדים דלא כהתם סופר באע"ה א"כ יש לנו עמוד גדול לסמוך בגידן דיקן. |
 ועוד כיון דהגוב"י אומר דאפילו היא פושעת לחוד והנעל אינו פושע
 מ"מ בשביל מוטב וכו' נקרא שעת הדחק ושעת הדחק כדיעבד דמי ע"כ
 בגיטין דיקן כדיעבד אם כנס לא תנא ושעת הדחק כדיעבד דמי.

ובזה יש להעיר על המשיב דבר הנ"ל כיון דבשעת הדחק מתירין לטבול ביום
 השמיני יעיי' בסו' קל"ז סעי"ד א"כ בגיטין דידי' אף שהיא פושעת יש להתירה
 לטבול וזה מלתא חדתא דהיבא דבשעת הדחק מותר, מותר להורות לפושע
 שיעשה לכתחלה כדי שינצל מאיסור חמור. גם יעיי' במהרי"ק שורש קל"ט
 שסובר כן שזה נחמד שעת הדחק. ע"כ מכל הנ"ל יש להתיר. והעיקר
 שלענ"ד יסוד ההיתר הרחשון מפני שיודעים העולם לודאי אין בזה משום
 הסר ממך וכו' זה יסוד גדול. ונ"ו אפילו אם רק דר עם נכרית לאיש
 ואשתו ולא היתה קדושין בקארט שנופלים הסניפים האחרים ג"כ מותר רק
 לענין הפרט לגיירה לכתחלה שנוגע להדין דשו"ע בהלכות גרים שאין לגיירה
 לכתחלה בזה צריכין לבא להסניף האחרון בשביל מוטב כדהארכתי לעיל.

כ"ז העליתי צדי יד כהה מעזה"ת.

שלמה נאל בלאיא מוהרר יצחק אהרן זיל קאמלער
 חר"ב לוקניק.